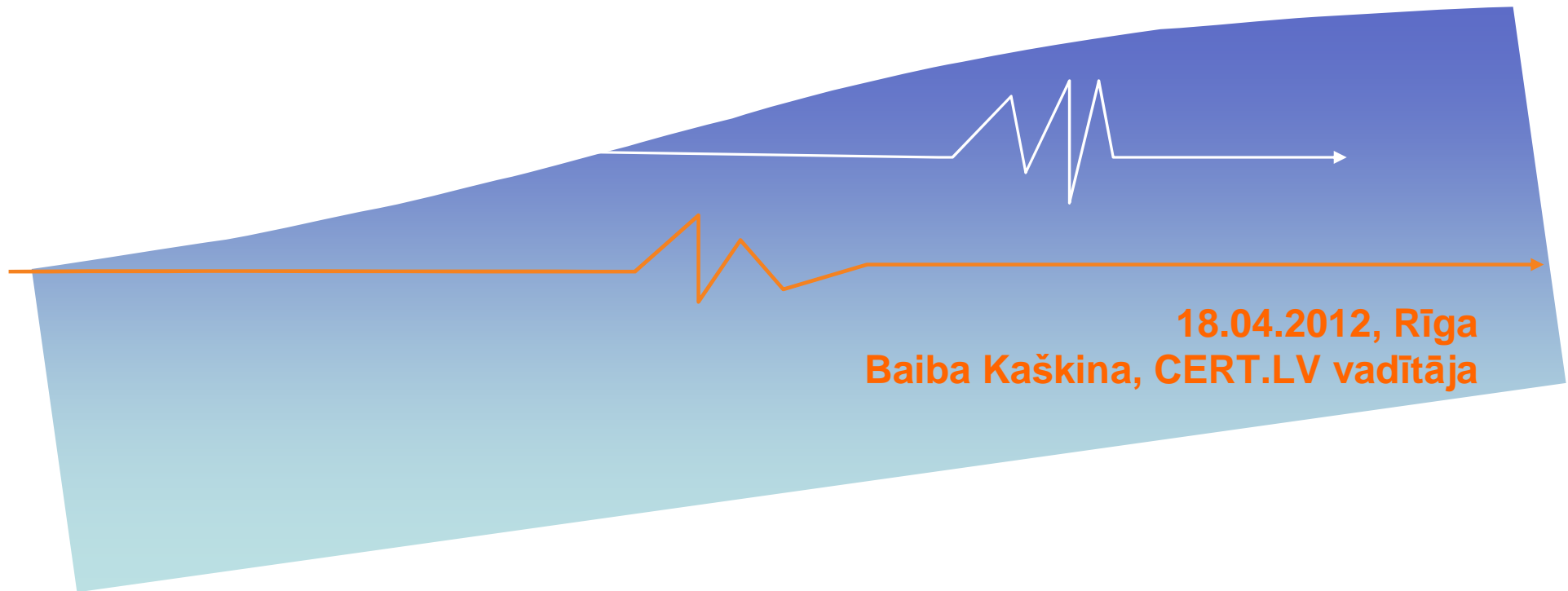
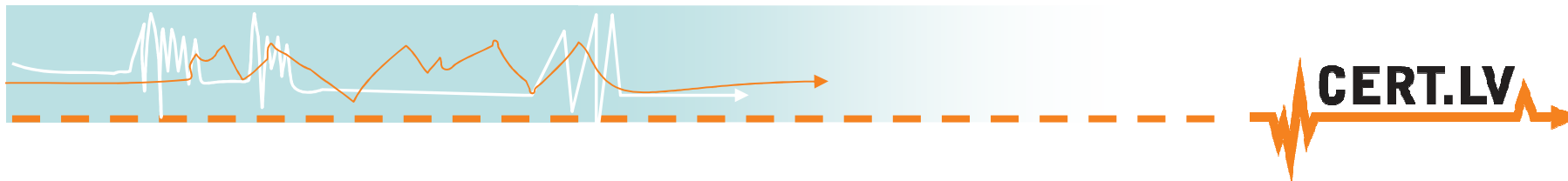

real-IT-āte

IT drošība darbā un ikdienā

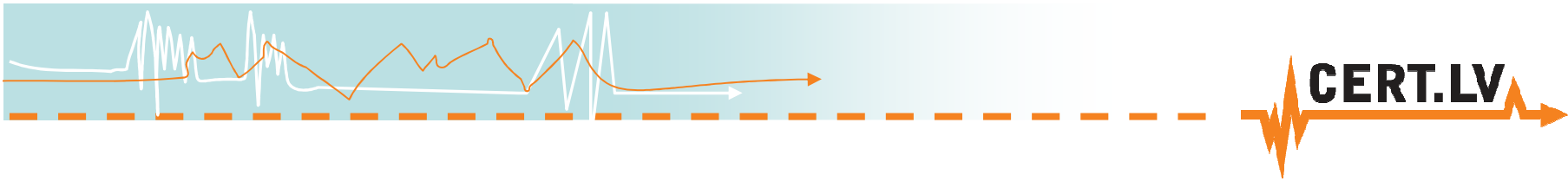

Saturs

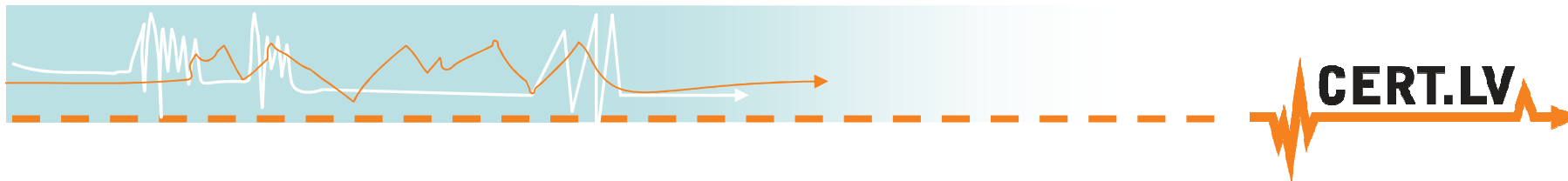
- Par CERT.LV
- real-IT-āte
- Kā aizsargāties?
- Padomi un palīdzība

Par CERT.LV

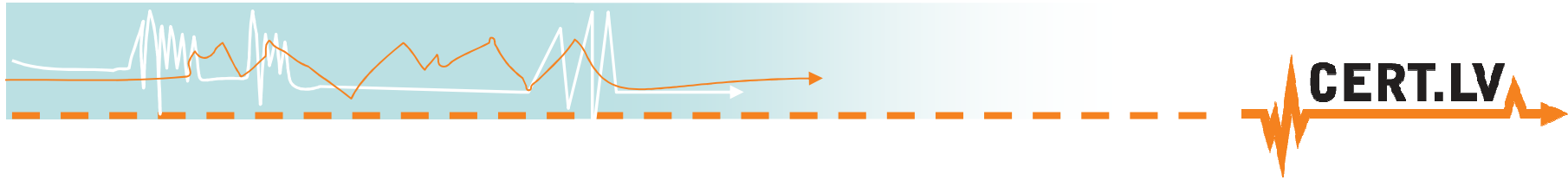

Kas ir CERT.LV?

Informācijas tehnoloģiju drošības
incidentu novēršanas institūcija

Misija: “Veicināt IT drošību Latvijā”

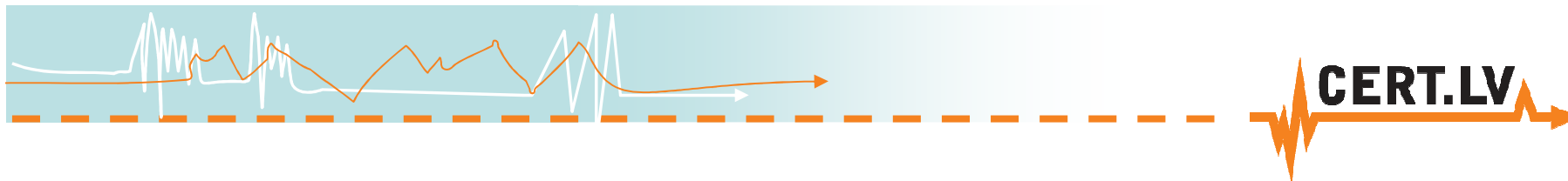

IT drošības likums

- Pieņemts Saeimā 2010.gada 28.oktobrī
- Stājas spēkā 2011.gada 1.februārī
- Nosaka CERT.LV izveides kārtību
- Paredz MK noteikumu izstrādi par
 - Kritiskās infrastruktūras drošības pasākumu plānošanu (spēkā no 2011.gada 1.februāra)
 - Elektronisko sakaru tīkla nepārtrauktas darbības nodrošināšanu (spēkā no 2011.gada 1.maija)
- Nosaka Nacionālās informācijas tehnoloģiju drošības padomes izveidi

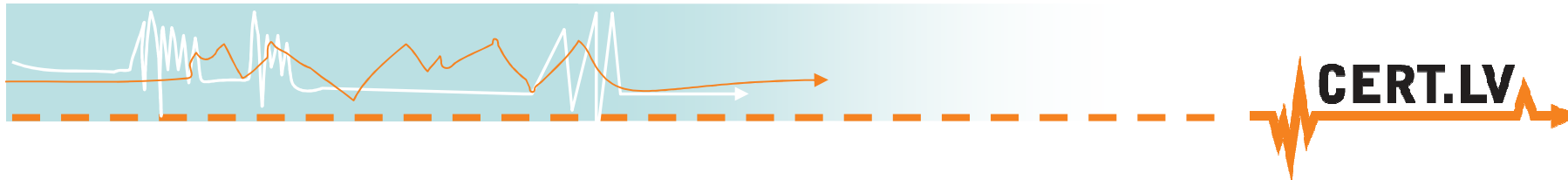

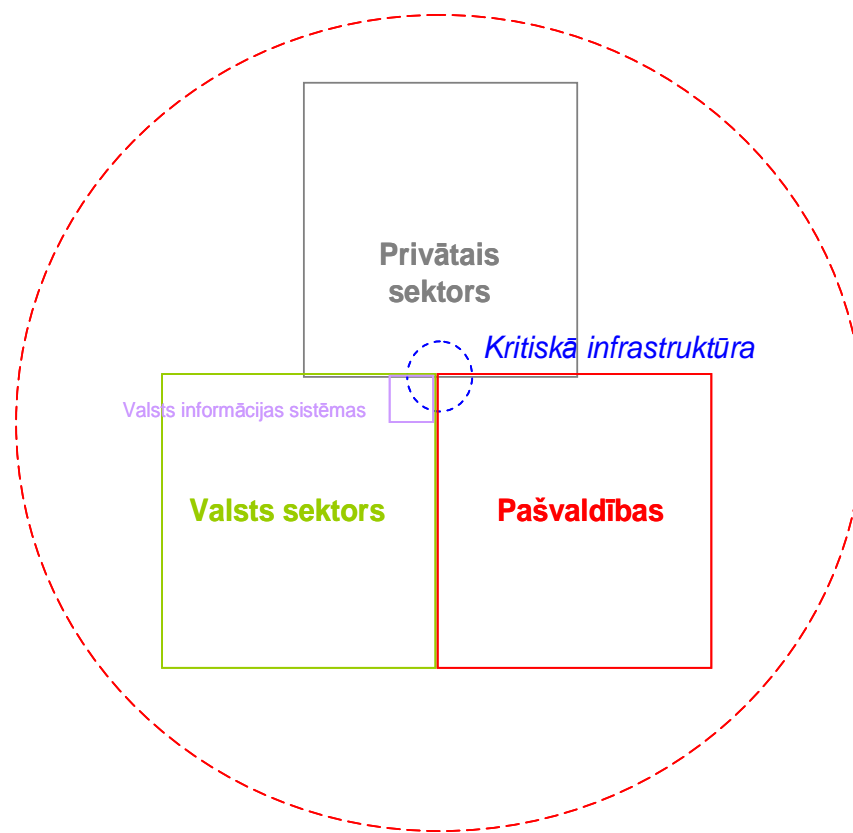
CERT.LV

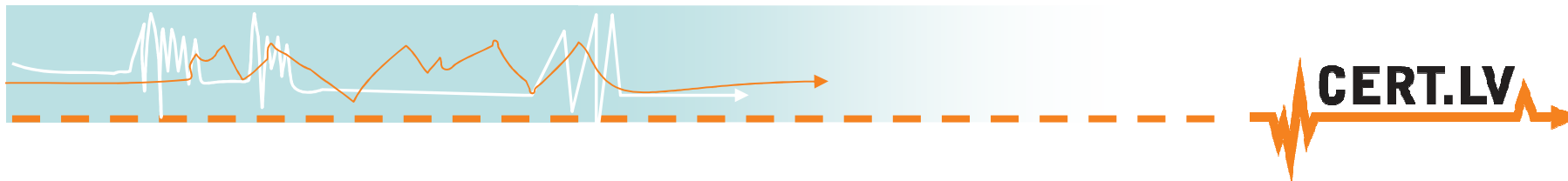
- Darbojas saskaņā ar “Informācijas tehnoloģiju drošības likumu” kopš 2011.gada 1.februāra
- Darbības uzdevumi un tiesības tiek deleģētas Latvijas Universitātes aģentūrai “Latvijas Universitātes Matemātikas un informātikas institūts”
- Finansēta no valsts budžeta
- Visi pakalpojumi ir bezmaksas

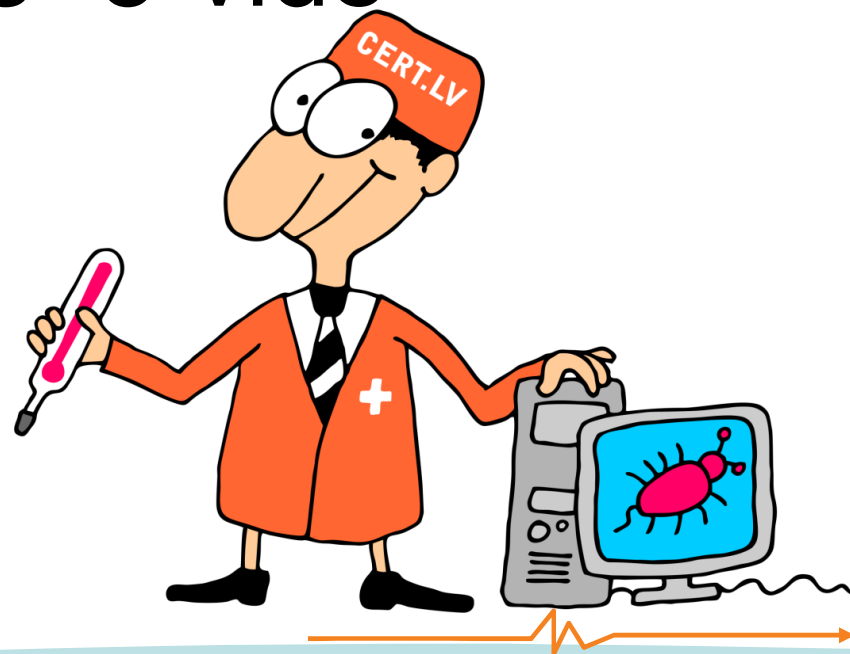
CERT.LV kopiena

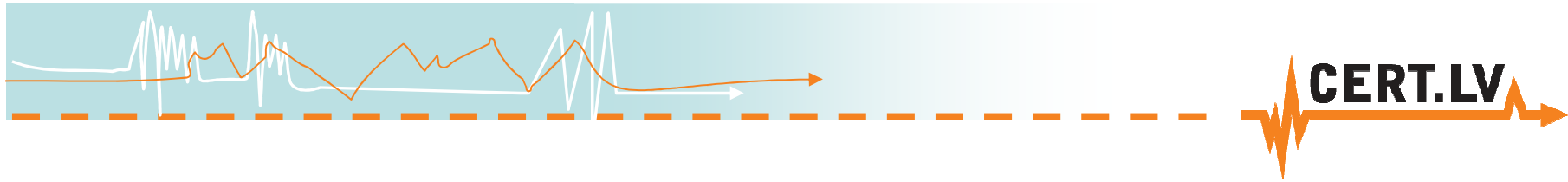

Kas ir CERT.LV?

“Ģimenes ārsts” un
“ugunsdzēsējs” e-vidē

real-IT-āte

Mūsdienu pasaule 60 sekundēs (1)

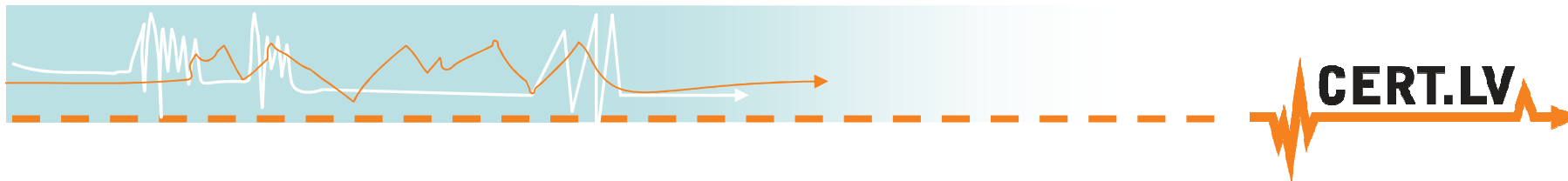
<http://www.businessinsider.com/>

Mūsdienu pasaule 60 sekundēs (2)

<http://www.businessinsider.com/>

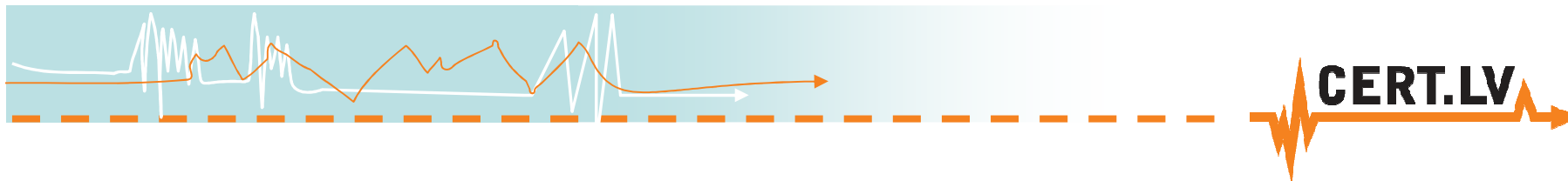
Interesanta statistika

Saskaņā ar Pingdom datiem 2011.gadā bija:

- 3146 miljardi e-pasta adrešu
- 71% datu plūsmas – mēstules
- 0,39% e-pastu – ļaundabīgi
- 555 miljoni tīmekļa vietņu

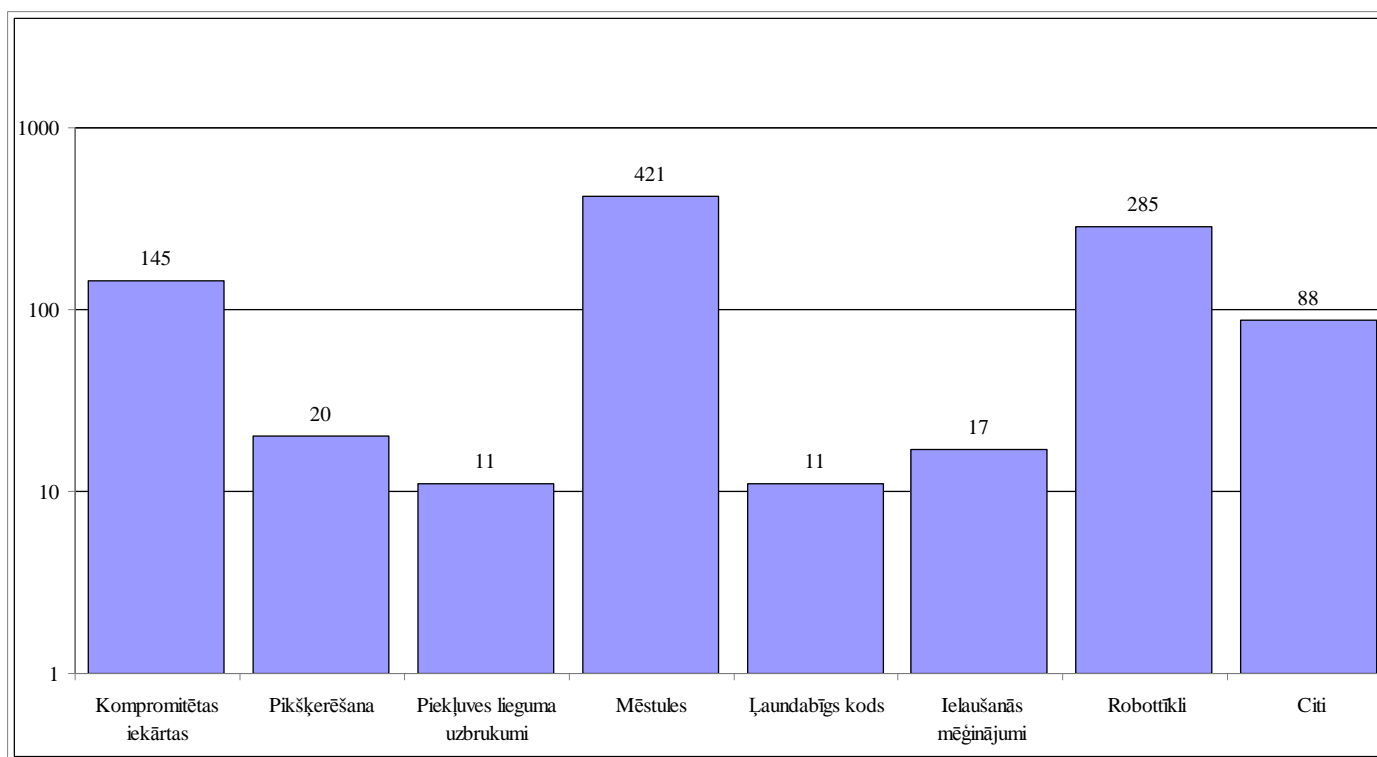
Eiropā ~55% cilvēku lieto Internetu

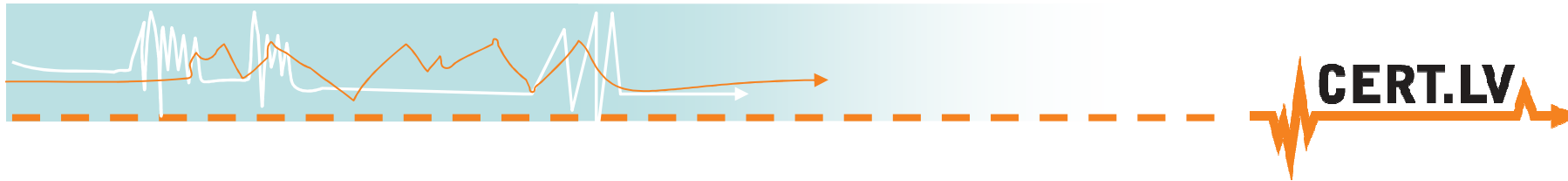

CERT.LV incidentu statistika

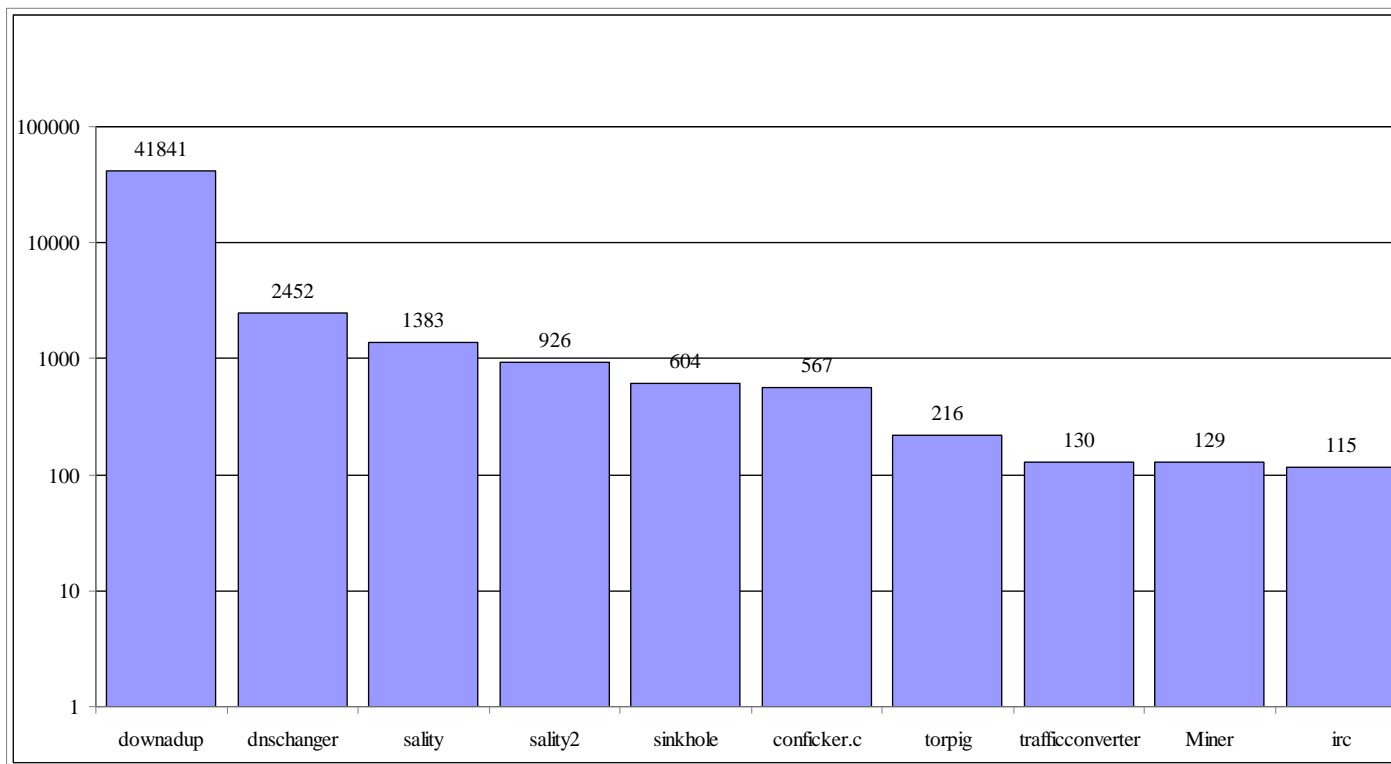
Periods 01.01.2012. – 31.03.2012. – Augstas prioritātes incidenti (998)

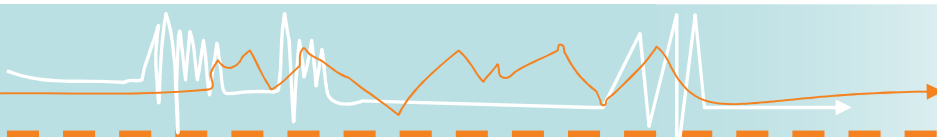

CERT.LV incidentu statistika

Periods 01.01.2012. – 31.03.2012. – Zemas prioritātes incidenti (48841)

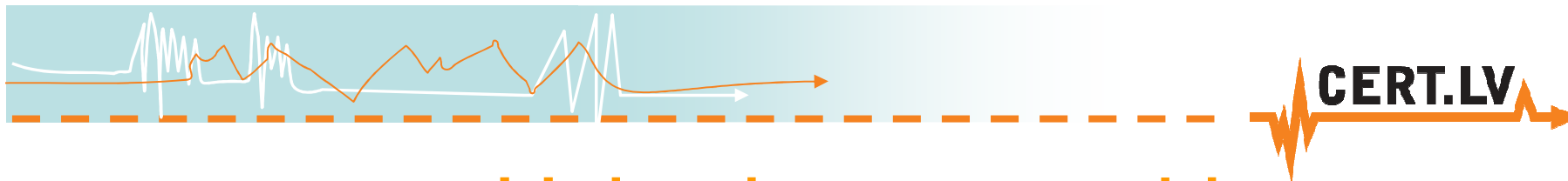

Uzbrukumu avoti

Hakeri un krakeri
Kriminālnoziedznieki
Teroristi
Valstu valdības
Industriālā spiegošana
Uzņēmuma darbinieki

- Ielaužas sistēmā, lai piekļūtu datiem vai traucētu tīkla darbību
- Ielaužas datoros mantkārīgos nolūkos
- Darbojas, lai dezinformētu, bojātu informāciju, diskreditētu valdību un ietekmētu sabiedrību
- Politiska cīņa, ietekmēšana, savu interešu aizsardzība
- Iegūst komercnoslēpumus, pētniecības rezultātus
- Apzināti kompromitē sistēmas, piekļūst aizsargātai informācijai

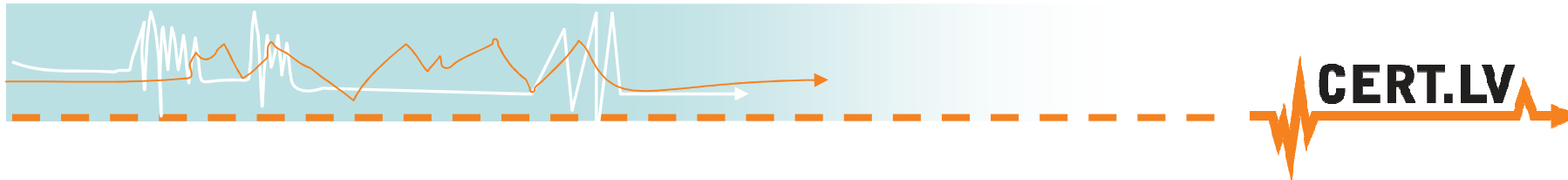

Uzbrukumu mērķi

Datu integritātes zudums	• Sabojāti vai pazaudēti dati
Pieejas liegšana	• Sistēmas funkcionālās un operacionālās efektivitātes zudums
Konfidencialitātes zudums	• Neautorizēta pieeja datiem
Zādzība	• Informācijas iegūšana (finanšu informācija, personas dati)
Fiziska iznīcināšana	• Iespēja radīt reālu, fizisku kaitējumu

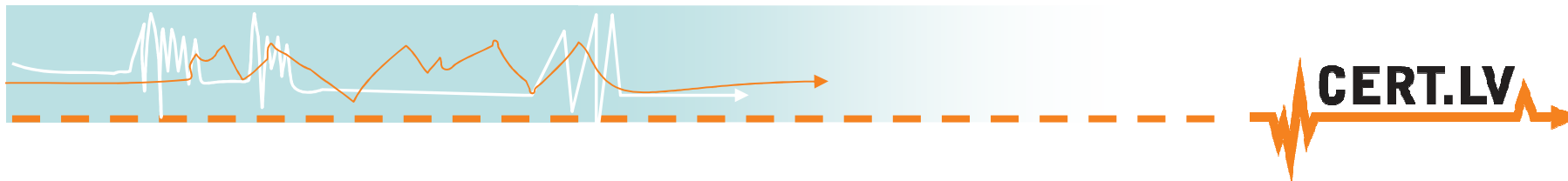

Kāpēc uzbrukt Jums?

- Mērķēti uzbrukumi
 - Konfidenciālas informācijas iegūšana
 - Šantažēšana, nomelnošana
 - Atriebība
- Nejauši uzbrukumi
 - Izmantot datora resursus
 - Izkrāpt naudu

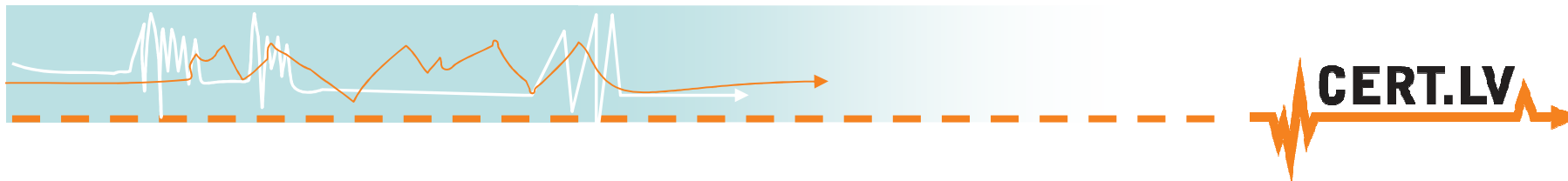

Kādus veidus izvēlētos uzbrucējs?

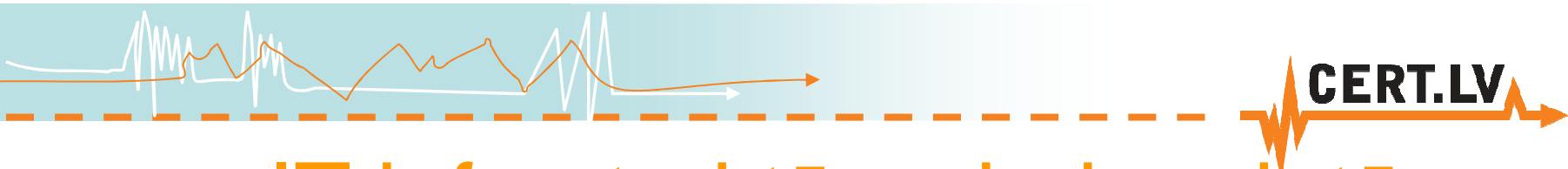
- Mājas dators, bezvadu tīkls
- Neaizsargāts e-pasts
- Inficēti PDF faili
- Mobilais telefons
- Zibatmiņas, citi datu nesēji

Kā aizsargāties?

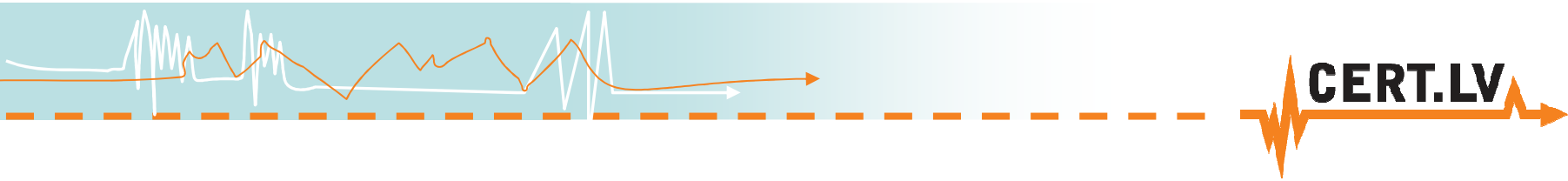

IT infrastruktūra darba vietā

Aizsargāta IT infrastruktūra
IT drošības noteikumi
IT speciālisti, kas var palīdzēt

- Parolēm jābūt sarežģītām
- Paroles regulāri jāmaina
- Datoram – atjauninājumi, antivīrusu programmatūra
- Nedrīkst vērt vaļā aizdomīgus e-pasta pielikumus
- Nedrīkst instalēt aizdomīgas programmas
- Nedrīkst apmeklēt aizdomīgas tīmekļa vietnes
- Ekrānsaudzētājs ar paroli

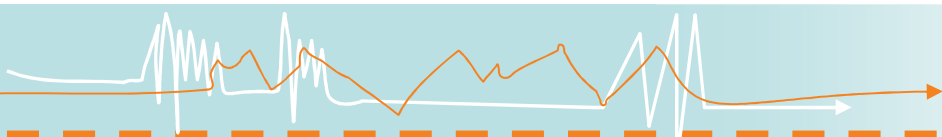

Darbs ar klasificētu informāciju

- Valsts noslēpums
 - Tikai uz SAB akreditētiem datoriem
- Dienesta vajadzībām
 - Tikai uz atsevišķiem, pie tīkla nepieslēgtiem datoriem (vai akreditētiem)
 - Drīkst pārsūtīt tikai šifrētā veidā - Chiasmus
- Ierobežota pieejamība
 - Drīkst pārsūtīt pa e-pastu
 - Jābūt marķējumam
 - Jāievēro piesardzība

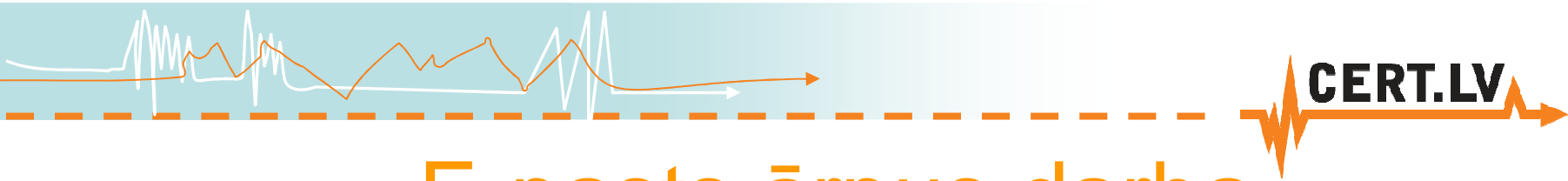

Dators mājās

Vienkārša konfigurācija
Pietrūkst ugunssienas
Bezvadu tīkls bez parolēm
Nav antivīrusu programmatūra
(nav atjaunināta)
Daudz personīgās informācijas

- Nestrādāt ar konfidenciālu informāciju mājās
- Regulāri atjaunināt datoram programmatūru
- Atjaunināta antivīrusu programmatūra
- Droša parole bezvadu tīklam
- Ugunssiena
- Neklikšķināt uz aizdomīgām saitēm
- Neizmantot pirātisku programmatūru

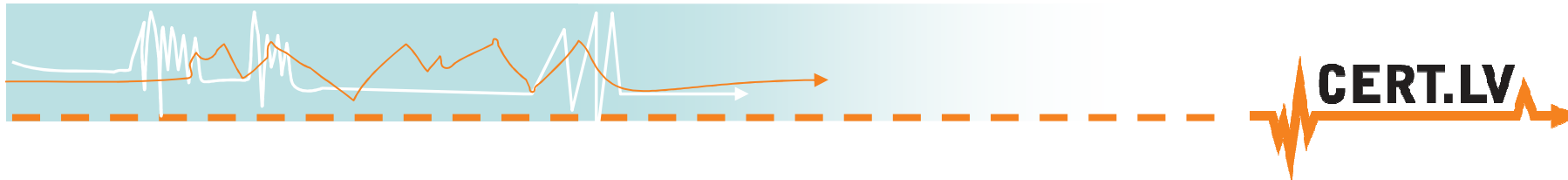

E-pasts ārpus darba

E-pasts nav drošs!!!
Nav garantēta
ne konfidencialitāte,
ne sūtījuma piegādāšana

- Konfidenciālu informāciju nedrīkst pārsūtīt parastā e-pastā
- Vai e-pasta serveris atrodas Latvijā?
- Vai es uzticos e-pasta uzturētājam?
- Sarežģīta parole
- Neizmantojot no nedrošām vietām (interneta kafejnīcas, u.tml.)
- Ar aizdomām pret e-pasta pielikumiem!!!
- Neuzķerties uz sensacionāliem paziņojumiem

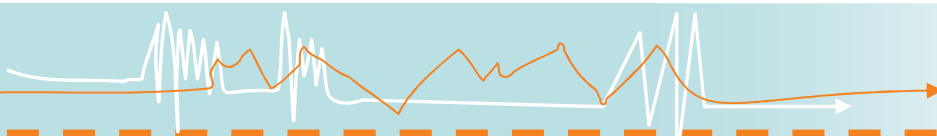

E-pasts – kad jāklūst uzmanīgam?

- Jūs saņemat sensacionāla rakstura paziņojums ar uzaicinājumu veikt zināmas darbības
- Interneta pārlūkprogramma rāda pieprasījumu nezināmas lietojumprogrammas palaišanai
- Saņemts uzaicinājums apmeklēt nezināmu tīmekļa vietni
- Jūs saņemat ziņojumu valodā, kuru ikdienas sarakstē nelietojat
- Jūs sākat saņemt dīvainas ziņas no draugiem un paziņām
- Draugi un paziņas sāk saņemt dīvainas ziņas no Jums

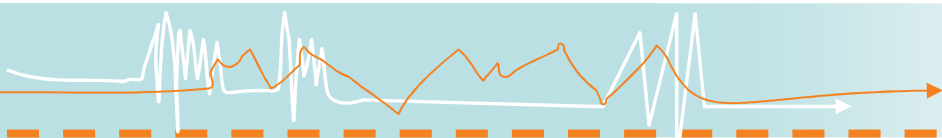
Inficēti PDF faili

PDF – ērts un plaši izmantojams
formāts

Pieļauj ļaundabīga koda
iekļaušanu

- Uzbrucējs sastāda dokumentu ar ticamu saturu
- To atverot, palaižas datorvīruss
- Dators ir inficēts un var tikt kontrolēts
- Aizsardzība - antivīrusu programmatūra

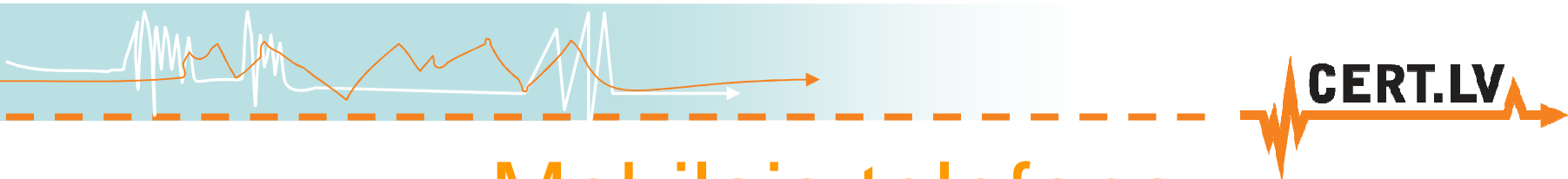
Inficēti PDF faili

The screenshot displays a Windows XP desktop environment. On the left, a terminal window shows the following text:

```
[*] Started reverse handler on 192.168.1.101:4444  
[*] Starting the payload handler...
```

The main window is Outlook Express, displaying an email titled "Uzaicinājums uz 2012. gada konferenci". A "Mail Attachment" dialog box is open, asking: "Do you want to open this file?". The dialog shows the file name "konferences_ataskaite (2).pdf" and the type "Adobe Acrobat Document". There are "Open" and "Cancel" buttons. Below the buttons, there is a warning icon and text: "While files from the Internet can be useful, some files can potentially harm your computer. If you do not trust the source, do not open this file. [What's the risk?](#)". The "Always ask before opening this type of file" checkbox is checked. In the background, a Notepad window is visible with the text "E-pa būs" and "varētu". The taskbar at the bottom shows the Start button, Notepad, Outlook Express, and the active window "Uzaicinājums uz 2012...". The system tray shows the time as 1:12 PM.

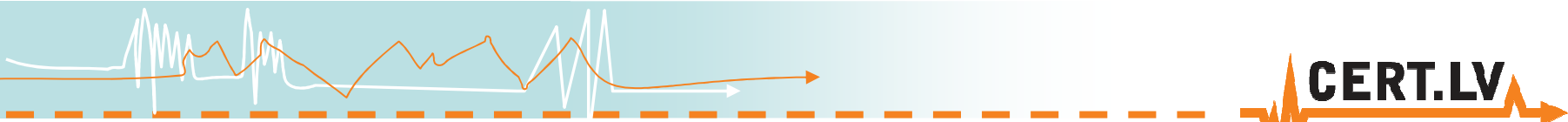

Mobilais telefons

Dators + naudas maks, vienmēr līdzī
Fiziski vieglāk (pa)zaudēt
Daudz personīgās informācijas

- Izmantot tikai konkrētajā brīdī nepieciešamās iespējas
- Neinstalēt apšaubāmas programmas
- Nesaglabāt kredītkaršu datus, PIN kodus, citu svarīgu un aizsargājamu informāciju
- Lietot paroli pārvaldības programmas
- Lietot ekrānslēdzēja ciparu kombināciju
- Zināt, kam zvanīt, ja nozaudēts!

Zibatmiņas, ārējie diski

Ērti izmantojami ārējie datu nesēji

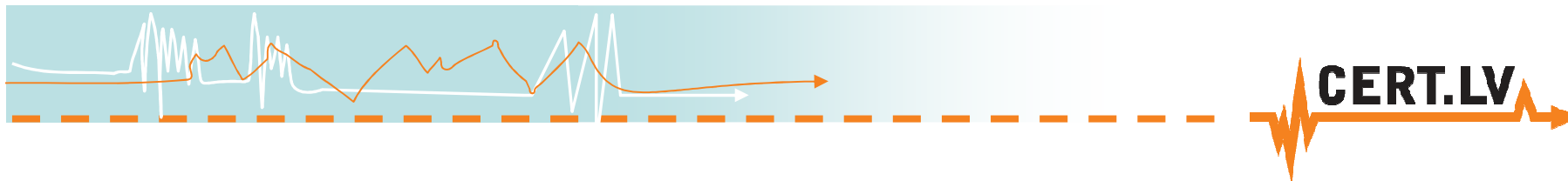
Viegli aizmirst pazaudēt

Viegli atrast!

Bieži pārnēsā vīrusus

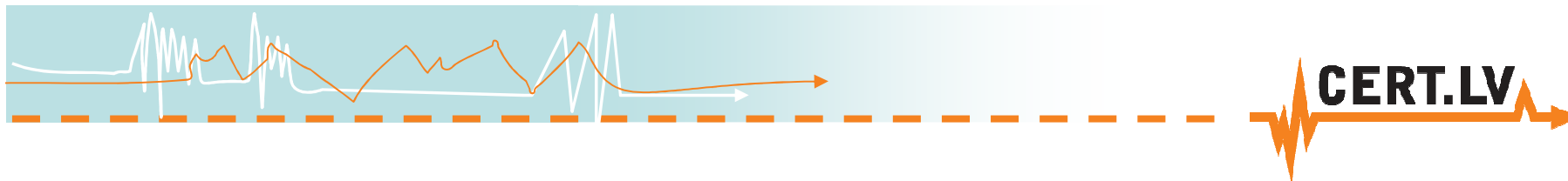
- Ar aizdomām pret atrastu zibatmiņu!
- Bieži pārbaudīt ar antivīrusu programmatūru
- Bez vajadzības neglabāt svarīgu un aizsargājamu informāciju

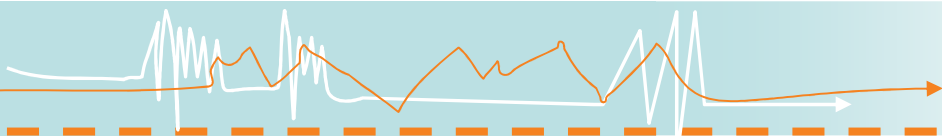
Padomi un palīdzība

Nedarīt virtuālajā vidē to, ko
jūs nedarītu reālajā vidē!

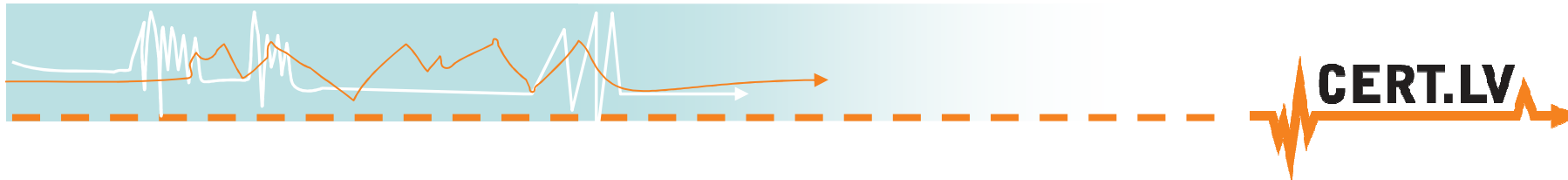

CERT.LV

ENISA filmas

- Eiropas tīklu un informācijas drošības aģentūra
- Piedalās sabiedrības izglītības līmeņa celšanā

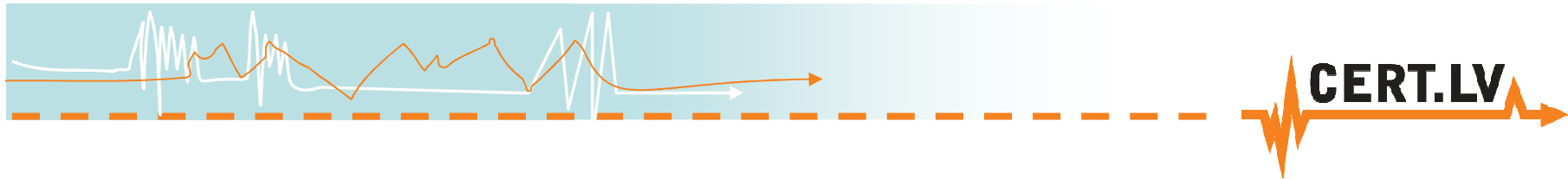

Noderīgi padomi

- www.atveries.lv – brīvā programmatūra
- Paroļu pārvaldības programmas
- Šifrēšana – PGP

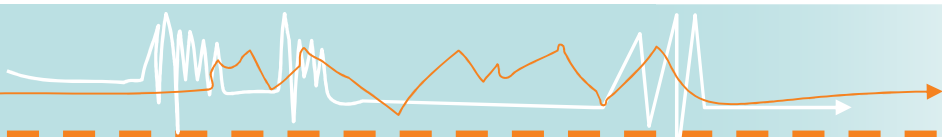

Noderīgi padomi

- Uzticams datorspeciālists
- Portāls www.esidross.lv
- Sadarbība ar CERT.LV

*Mēs atbildam par savu drošību
informācijas tehnoloģiju laikmetā*

Tēmas

- Ap un par drošību (22)
- Darbā (16)
- Ieteikumu lāde (22)
- Mājās (24)
- Notikumi pasaulē (1)
- Pasākumi un notikumi (6)
- Publiskās vietās (16)

Saišu lenta

- Informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas institūcija – CERT.LV
- LR Satiksmes ministrija
- LV CSIRT iniciatīva
- Net-Safe Latvia Drošāka interneta centrs

Publikāciju kalendārs

aprīlis 2012						
P	O	T	C	P	S	Sv
						1
2	3	4	5	6	7	8

Kāda vīrieša datorā Datorologs uzgājis 110 vīrusus!

Kāds uzņēmējs no Rīgas šodien līdž baltkvēlei nācējais Datorologu, kurš, cenšoties izārstēt datoru, atradis tajā 110 dažādas bīstamības pakāpes vīrusus...

AKTUĀLIE RAKSTI

2012. gada 23. februāris 1

2012. gada 16. februāris 0

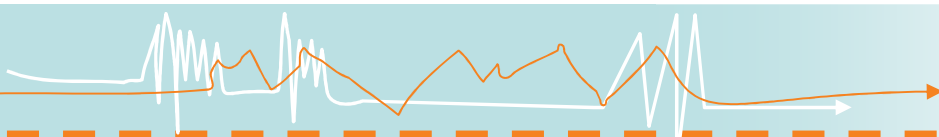
Laipni lūdzam mājaslapā

ESI DROŠS!

Šī mājaslapa ir paredzēta ikvienam, kurš rūpējas par sava datora drošību un savu drošību internetā. Mājas lapu uztur Informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas institūcija (CERT.LV) un tajā informācijas tehnoloģiju speciālisti no LV-CSIRT iniciatīvas grupas sniedz padomus, dalās pieredzē, kā arī ir gatavi atbildēt uz Jūsu jautājumiem par Jūsu datora drošību un Jūsu drošību internetā.

Jaunākie raksti

- Kāda vīrieša datorā Datorologs uzgājis 110 vīrusus!
- Pārbaudi sava datora veselību pie Datorologa!

CERT.LV

*Mēs atbildam par savu drošību
informācijas tehnoloģiju laikmetā*

Meklēt...

Mājās

Darbā

Publiskās vietās

Ieteikumi

Pasākumi

Notikumi pasaulē

Par drošību

Raksti

Tēmas

- Ap un par drošību (5)
- Darbā (7)
- Ieteikumu lāde (9)
- Mājās (15)
- Notikumi pasaulē (1)
- Pasākumi un notikumi (1)
- Publiskās vietās (7)

Saišu lenta

- Informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas institūcija – CERTLV
- LR Satiksmes ministrija

VIDEO: Kā justies droši elektroniskā vidē?

Jūties droši elektroniskā vidē from EsiDrossLV on Vimeo. CERTLV piedāvā jums noskatīties Latvijas Universitātes Informācijas sistēmu drošības pasniedzējas Ilzes Murānes...

Uzmanību! Saskaņā ar CERTLV datiem, Jūsu dators ar IP adresi [redacted] ir inficēts ar datorvīrusu! [Vairāk informācijas.](#)

Laipni lūdzam mājaslapā

ESI DROŠS!

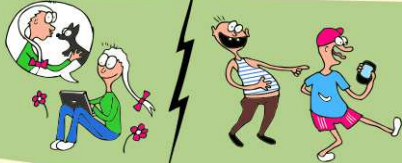
Šī mājaslapa ir paredzēta ikvienam, kurš rūpējas par sava datora drošību un savu drošību internetā.

Vai esi Interneta profiņš?

Apdomā pirms publisko attēlus internetā!

Padomā, vai šie attēli neaizskar un nekaitē Tev, Taviem draugiem, klasesbiedriem, vecākiem vai jebkuram citam cilvēkam, kas attēlots fotogrāfijā. Pēc tam, kad attēls ir „ielikts” internetā, to vairs nevar izņemt vai padarīt par nebijušo.

Lieto drošas paroles!

Katram portālam izmanto savādāku paroli. Veido to pietiekami sarežģītu, lai to nevarētu uzminēt pat tie cilvēki, kas Tevi labi pazīst!

Neatklāj datus par sevi nepazīstamiem cilvēkiem!

Nebūt ne visi, ko Tu saticiec virtuālajā vidē, ir tie, par ko uzdodas. Bieži vien ļaundari slēpj savu patieso seju, lai vieglāk piekļūtu Tev, Taviem radiem un draugiem. Jo vairāk Tu par sevi atklāsi, jo vieglāk viņi varēs nodarīt Tev pāri reālajā dzīvē. Neatklāj, kā Tevi sauc, kur Tu dzīvo, kas ir Tavi vecāki vai kādas mantas Tev ir mājās.

Nesarunā tikšanās ar tīklā satiktajiem paziņām!

Atceries, ka tīklā satiktie cilvēki ne vienmēr ir tie, par ko izliekas! Sargā sevi, lai nevienš nevar nodarīt Tev pāri! Neplekrti tikties ar nepazīstamiem cilvēkiem nomalās vietās, kur nav neviena, kas nepieciešamības gadījumā varētu Tev palīdzēt.

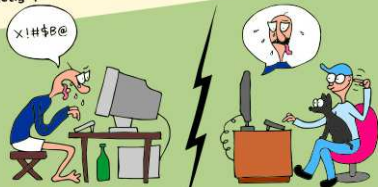
Darbības internetā nav anonīmas!

Tavas darbības internetā nav anonīmas! Vajadzības gadījumā tām var izsekot gan skolotāji, gan vecāki, gan likumu sargājošas iestādes.

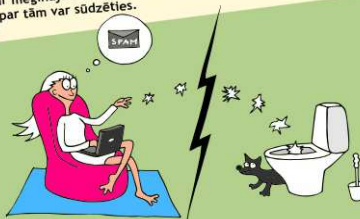
Neraksti aizskarošus komentārus!

Cilvēki, kas aizvaino citus, paši jūtas nelaimīgi. Taču, aizvainojot citus, neviens laimīgāks nekļūst. Nesāpini apkārtējos! Esi iecietīgs pret citu viedokli, dzīvesveidu, dzīves uzskatiem.

Mēstules nav vēstules!

Ignorē mēstules, ko saņem nepazīstamiem cilvēkiem. Neatsaucies to „vilinošajiem” piedāvājumiem. Visbiežāk tie Neatsaucies to „vilinošajiem” piedāvājumiem. Visbiežāk tie ir mēģinājumi izkrāpt Tavu naudu. Mēstules var izfiltrēt un par tām var sūdzēties.

Neiepērcies internetā bez vecāku ziņas!

Nesniedz internetā savas vai vecāku kredītkartes datus, iepriekš neapspriežoties ar vecākiem. Atceries - izmantojot kredītkartes datus, var nozagt visu naudu, kas pieejama ar šo karti.

Rūpējies par datora veselību!

Neinstalē nezināmas izcelsmes programmas uz datora, ko Tu lieto. Programma ļoti viegli var izlikties par spēli, bet patiesībā būt vīruss, kam Tu pats paver ceļu uz savu datoru.

Ja Tu:

- saņem nepatīkamas, aizvainojošas vēstules internetā,
 - esi saskāries ar nepatīkamiem materiāliem internetā,
 - esi pamanījis aizdomīgas darbības internetā,
 - esi satraukts par savu drošību internetā,
- pastāsti par to saviem vecākiem vai kādam citam no pieaugušajiem, kam uzticies! Vari zvanīt Bērnu un jauniešu bezmaksas uzticības tālrunim 116111 vai rakstīt uz: zinojumi@drossinternets.lv vai abusa@nic.lv

CERT.LV

Jūsu darbības internetā nav anonimas!

Tām var izsekot gan likumu sargājošas iestādes, gan Jūsu interneta pakalpojumu sniedzējs vai darba devējs.

OK

Nerakstiet e-pastā, diskusiju forumā vai komentāros to, ko Jūs nerakstītu uz papīra!

Aizvainojot citus, labāki nekļūstam.

Labi

E-pasta vēstule, kas nosūtīta no Jūsu datora, nepazūd nebūtībā.

Tās kopijas saglabājas daudzās vietās, un tās var izlasīt arī cilvēki, kuriem vēstule nav tikusi adresēta.

OK

Pārdomājiet, kādas fotogrāfijas publicējat internetā un kā to publicēšana kādu dienu var ietekmēt Jūsu dzīvi!

Piemēram, attiecības ar draugiem, radniekiem, kolēģiem, esošajiem vai nākamajiem darba devējiem.

OK

Domājiet par sava datora drošību!

Izmantojiet pretvīrusu programmatūru, lai pasargātu savu datoru un tajā saglabāto informāciju no bojāšanas, zuduma vai nokļūšanas nepiederošu personu rokās.

OK

Ne Jūsu banka, ne kāds cits pakalpojumu sniedzējs nekad neizmantos e-pastu, lai noskaidrotu Jūsu paroles, PIN kodus vai kodu kartes datus.

Ja saņemat e-pasta vēstuli, kurā bankas vai kāda cita vārdā Jums tiek prasīts norādīt savas paroles, nekavējoties informējiet par to banku vai citu organizāciju un nekādā gadījumā nesniedziet nevienam savu slepeno informāciju.

Labi

Uzmaniet bērnus, kas darbojas internetā, sociālajos tīklos, sarakstās ar tiklā iepazītiem cilvēkiem.

Neesiet vienaldzīgi! Pārliecinieties, ka bērni ir informēti par to, kā jāuzvedas internetā, ko drīkst un ko nevajadzētu darīt.

Labi

Īpaši svarīgas vai sensitīvas informācijas datu pārsūtīšanai izmantojiet šifrēšanu, piemēram, PGP.

Visa informācija par to atrodama internetā.

OK

Pirkumiem internetā labāk izmantojiet atsevišķu kredītkarti. Ieskaitiet kartē tik naudas, cik paredzat tērēt.

Tas pasargās Jūs no krāpniekiem, kas vēlēšies izmantot Jūsu kredītkarti saviem pirkumiem.

OK

Pirms veikt pirkumus internetā pārliecinieties, vai attiecīgās mājas lapas īpašniekam var uzticēties!

Palasiet, ko par tirgotāju saka citi interneta lietotāji. Pirms ievadīt savas kredītkartes datus pārliecinieties, ka mājas lapā tiek izmantots drošs savienojums, t.i. pirms mājas lapas adreses ir burti https:// un pārlūkprogrammas apakšējā stūrī redzama ikona, kas norāda uz drošu savienojumu.

Labi

Neatstājiet ilgstoši ieslēgtu datoru, ja to nelietojat!

Tā ietaupīsiet gan elektrību, gan samazināsiet risku, ka Jūsu dators tiek uzlauzts.

OK

Aizsargājiet sev svarīgos datus ar paroli!

Paroli izvēlieties pietiekami sarežģītu, lai to nevarētu uzminēt pat cilvēki, kas Jūs labi pazīst. Dažādos portālos lietojiet dažādas paroles! Izstrādājiet savu sistēmu, kā tās atcerēties vai arī izmantojiet kādu no drošajām parolu glabāšanas programmām!

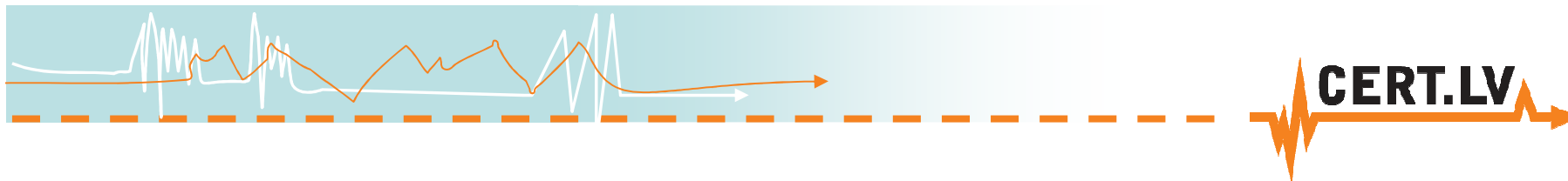
OK

Plakāts / Plakāts 100x, © 2010

CERT .LV

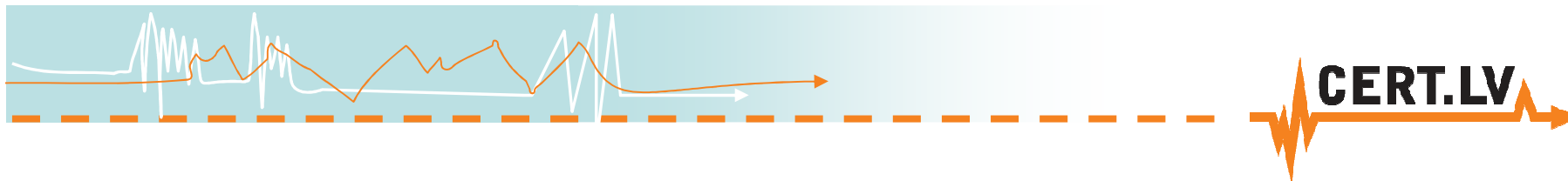
VIRTUĀLĀ REALITĀTE

VIRTUALA REALITATE

Īsumā

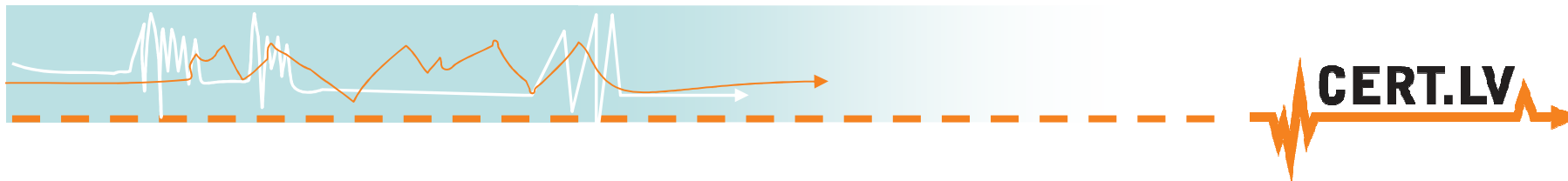

Īsumā

- real-IT-āte nāk kopā ar jauniem riskiem
- IT drošības noteikumiem darba vietā ir jēga
- Par sava datora, telefona drošību ir jābūt jārūpējas
- E-vidē jābūt prātīgiem un piesardzīgiem
- Aizdomīgās situācijās jāmeklē speciālista palīdzība

Paldies par uzmanību!

<http://www.cert.lv/>
cert@cert.lv
baiba.kaskina@cert.lv

